

Támogassa adójának **1%-ával**
az E-misszió Egyesület
természet- és környezetvédelmi tevékenységeit!

Adószámunk:

19214555-2-15

Köszönjük!

E-misszió
Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

4400 Nyíregyháza, Malom u. 18/a

Tel.: 42/423-818, emisszio@e-misszio.hu, www.e-misszio.hu

SÜVÖLTŐ

Az E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület lapja

XIV. évfolyam 2005/2. szám

NYÁRI TÁBOROK MÁROKPAIBAN!

Turnusok:

1. Június 19 - 24. - természetvédelmi tábor
2. Július 03 - 09. - természetvédelmi és fotós tábor
3. Július 10 - 16. - kézműves tábor
4. Július 17 - 22. - természetvédelmi tábor
5. Július 25 - 31. - kerékpáros tábor

Bővebben a 11. oldalon

VESZÉLYES HÁZASSÁG - VEGYI ANYAGOK OTTHONUNKBAN

A ma forgalomban lévő mintegy 100 000 vegyi anyag túlnyomó többségéről nem tudjuk, milyen egészségügyi és környezeti hatásuk van hosszú távon.

Bővebben a 3. oldalon

1% 1% 1% 1%

Támogassa adójának 1%-val az E-misszió Egyesület természet- és környezetvédelmi tevékenységeit.

ADÓSZÁMUNK: 19214555-2-15

E-misszió

SÜVÖLTŐ

Környezetvédelmi folyóirat

Az E-misszió Egyesület lapja
XIV. évfolyam 2005/2. szám

Szerkesztők: Tömöri László,
Csige Anikó, Kolos Lívია, Priksz Gábor,
Karásziné Gulyás Edit

Kiadja és terjeszti:

E-misszió Természet- és
Környezetvédelmi Egyesület

Postacím: 4400 Nyíregyháza,
Malom u. 18/a.

e-mail: emisszio@e-misszio.hu

Telefon: Tel.: 42/423-818

Megrendelhető:

az Egyesület címén,
egy szám ára: 90 Ft

előfizetési díj egy évre: 450 Ft

Az Egyesület tagjainak ingyenes.

Utánközlés nem tilos, hanem kívánatos!

Kérjük azonban a forrás feltüntetését!

A lapban közölt írások nem feltétlenül
tükrözik a szerkesztőség véleményét.

Készült

Design: Magician Stúdió, Nyíregyháza,
Vörösmarty tér 4. Tel.: 42/310-830

Nyomás: Kiss Nyomda

Támogatónk:

Környezetvédelmi Alap Célelőirányzat
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium
Nemzeti Kulturális Alap
Mobilitás

*Köszönet mindenkinek, aki segített,
bogy ez a szám (is) létrejöjjön.
Várjuk a további cikkeket, írásokat,
konstruktív véleményeket!*

*Külön köszönjük a Greenpeace
Mayak kiállítás fotóanyagát!*

TARTALOM

- 3** . . . . . Egészségedre
4-6 . . . . . Energaia
7 . . . . . Környezeti nevelés
8-9 . . . . . Közaktuális
10-11 . . . . . Természetvédelem
12-13 . . . . . Gén
14 . . . . . Fogyasztóvédelem
15 . . . . . Olvasás

KEDVES OLVASÓ!

Hallgatom a rádiót. Juhász Árpád geológusunk arról mesél, hogy videókamerával felszerelve körbejárta Budapestet. Célja az volt, hogy kiderítse, csökkent-e a szemétkukák száma az Unióba való belépéssel. Megállapítása nem okoz meglepetést számomra. Az illegális lerakók száma nemhogy csökkent, hanem nőtt az elmúlt egy év alatt. Nőtt annak ellenére, hogy nem találni olyan embert szerte e országban, akinek tetszenének az illegális lerakók, nőtt annak ellenére, hogy hazánk legtöbb településén működik szervezett szemétszállítás, és nőtt annak ellenére, hogy mindenki komolyan fogadkozott, hogy az EU-ba egy tiszta Magyarország fog belépni.

Talán nem ez a legnagyobb környezetvédelmi probléma Magyarországon, de bizonyosan a legfeltűnőbb, ennek ellenére mégsem történik látható előrelépés. Vagyis szavak már vannak, most például a belügyminiszter jelentette be, hogy új csoport alakul, környezetvédelmi kommandó néven. Gondolom, látta a nyíregyházi hulladék kommandót a Frei Dossierban.

Már-már megörülök, de kiderül, hogy nem új szervezet jön létre, hanem a már meglévő hatóságok közötti együttműködést erősítik meg. Ez még nem is baj, hiszen nálunk is így működik, és hát nem célszerű minden állami feladatra külön bürokratikus szervezetet létrehozni. (bár a parkoló díj beszedés esetén ez nem igazán okozott senkinek problémát) A hatóságok közötti együttműködés talán megoldást jelent a nagyobb településeken, mint Nyíregyházán is, ahol vannak mezőőrök, rendőrök, közterület fenntartók, azaz ahol van kiknek együttműködni. Azokban a kis falvakban, ahol nincsenek ilyen hatósági emberek, ahol nincs rendőrség, ott vajon mi fog változni? Semmi.

Na de már megint negatív vagyok, hiszen az illegális szemétkukák nemcsak hatósági közreműködéssel tűnhetnek el. Sőt! A civil kezdeményezések, bár nincsenek hatósági jogosítványaik, sokkal több eredményt tudnak elérni. Csak induljanak civil kezdeményezések és maradjon is meg a lelkesedésük. Hiszen nincs lehangolóbb annál, hogy egy kis lelkes csapat felszámol egy lerakót, aztán egy pár hét és újra szemétkukák keletkeznek. Ennek ellenére nem tudok mást ajánlani. Ha szinte minden településen tudott polgárorség alakulni, akkor hulladék kommandó is alakulhat. Jó példa már van, a Minisztérium pályázattal támogatja az ilyen jellegű kezdeményezéseket...

Priksz Gábor

SÜVÖLTŐ

E-misszió

VESZÉLYES HÁZASSÁG (VEGYI ANYAGOK OTTHONUNKBAN)

A ma forgalomban lévő mintegy 100 000 vegyi anyag túlnyomó többségéről nem tudjuk, milyen egészségügyi és környezeti hatásuk van hosszú távon. Egyre többet hallunk arról, hogy korábban ártalmatlannak tartott anyagokról kiderül allergizáló, vagy éppen rákkeltő hatásuk. Az Európai Unió Bizottsága ezért vegyi anyag politikájának reformjába fogott, amely REACH néven ismeretes. A kiadvány célja nem a felesleges riogató, amíg azonban nem tudunk meg többet a körülöttünk lévő anyagokról, jó okunk van az ezekkel való érintkezést (ezáltal pedig a kockázatokat) csökkenteni, amennyire csak lehetséges.

Hasznos tanácsok a háztartási vegyi kockázatok csökkentésére:

- Vásárlás előtt tájékozódjon a termékben lévő összetevőkről! • Ésszerűen takarítson: nem kell mindennek klinikai tisztaságúnak lennie!
- Lehetőleg biológiailag lebomló hatóanyagú tisztítószereket válasszon, ill. egyes tisztítószereket gyakran helyettesíthetők ecettel, sóval, vagy citromlével.
- Használat előtt mossa ki az új ruhákat, textíliákat! • Vásároljon hazai bioterméket, amikor csak lehetséges! • Fogyasszon az évszaknak megfelelő zöldségeket és gyümölcsöket, evés előtt mossa és hámozza meg őket! • Vegyszerekkel tartósított élelmiszerek, konzervek helyett válasszon friss, fagyaszott és szárított ételeket! • Ha vágott virágot fog meg, utána alaposan mossa meg a kezét! • Légfrissítő helyett szellőztessen, vagy használjon természetes szagtalanítókat (pl. potpourri)! • Használjon természetes alapanyagú szépségápoló szereket, kerülje az illatosított termékeket! • A konyhai csapnál használjon vízszűrőt! • Használjon vizes alapú festéket, lakkot és ragasztót! • Kerülje a rovarirtó és rágcsálóirtó szerek használatát! • Kerülje a Hypo (nátrium-hipoklorit) használatát, belélegzését, meleg vízbe soha ne öntse! Hypót és savat soha ne használjon együtt!

A vegyi anyagok jelentette kockázatot egy szigorú REACH jelentősen csökkentené. Ezért küzdenek az európai környezetvédő szervezetek. Az európai vegyianyag-kampányról bővebben (magyarul is): www.chemicalreaction.org

További felvilágosítás

Levegő Munkacsoport, Simon Gergely:
simong@levego.hu, www.levego.hu

Magyar Természetvédők Szövetsége, Dragos Tibor:
dragi@mtvsz.hu, www.mtvsz.hu/vallalat

WWF Magyarország, Prommer Mátyás:
matyas.prommer@wwf.hu, www.wwf.hu,
panda.org/detox

Milyen vegyi anyagokkal találkozhatunk minden napjainkban házunk táján?

Bejárat

Cipő: nehézfémeket, rákkeltő, allergiát okozó formaldehidet, és szemet irritáló illékony szerves vegyületeket (VOC) tartalmazhat

Konyha

Élelmiszerek: allergiát okozó adalékanyagokat, szerves szennyezőanyagokat (PCB, növényvédőszer) tartalmazhatnak **Hűtőszekrény:** toxikus, a szervezetben felhalmozódó brómozott vegyületet, ózonpajzsot károsító freonokat tartalmazhat **Tisztítószer:** a szervezetben felhalmozódó biocideket és fluorozott vegyületeket (PFOS), túlérzékenységet kiváltó anyagokat, és szemet irritáló illékony szerves vegyületeket tartalmazhatnak **Zöldség, gyümölcs:** rákkeltő, mérgező növényvédőszeret tartalmazhatnak **Edények:** a teflonbevonatról sütés közben a díszmadarakat elpusztító anyagok szabadulhatnak fel

Fürdőszoba

Mosószer: allergiát okozó illatanyagokat tartalmazhat **Samponok, szappanok:** a hormonháztartást befolyásoló parabéneket és allergizáló illatosító anyagokat tartalmazhatnak **Dezodor, rúzs:** mérgező, a szervezetben felhalmozódó BHT-t (butilált-hidroxi-toluol) tartalmazhatnak **Fogkrém:** triklozánt tartalmazhat, amely hosszú időn keresztül, rendszeresen a szervezetbe kerülve akár rákot is okozhat **Körömlakk, hajlakk:** hormonokra ható, ezáltal a szaporodási képességeket károsító és esetleges rákkeltő dibutil-ftalátot tartalmazhatnak **PVC padló:** hormonokra károsan ható ftalát lágyítószer tartalmaz

Nappali

Tévé, számítógép, kanapé: nehezen lebomló, emberben felhalmozódó, állatokon rákkeltő brómozott égésgátlókat (polibrómozott-difenil-éterek, PBDE) tartalmazhatnak **Függöny:** festéke rákkeltő kadmiumot és krómot tartalmazhat **Légfrissítők:** idegrendszer károsító illékony szénhidrogéneket tartalmazhat **Laminált bútorok, tapéta ragasztó:** rákkeltő, allergizáló formaldehidet tartalmazhatnak **Szobanövények:** rákkeltő, mérgező növényvédőszeret tartalmazhat

Hálószoba

Lepedő: Veszélyes növényvédőszer maradványokat (pl.: DDT) tartalmazhat **Cumisüveg:** a csecsemők növekedését és fejlődését károsan befolyásoló Bisphenol-A nevű anyagból készülhet, amely a palackból a benne található folyadékba oldódik **PVC játékok, mintás póló:** belső elválasztású mirigyeket károsító ftalátokat tartalmazhatnak **Ágybetét:** rákkeltő butadiént és nitrozaminokat, mérgező, a szervezetben felhalmozódó brómozott vegyületet tartalmazhat **Festékek:** Fejfájást okozó, szemet irritáló illékony szerves oldószert tartalmazhat

SÜVÖLTŐ

PAKSI ATOMHULLADÉKOK ÚJRAHASZNOSÍTÁSA

A NAGY NUKLEÁRIS ÁTVERŐ-SHOW

Magyarországnak valamit kezdenie kell a Paksi Atomerőmű elhasznált fűtőelemeivel. Egy 2004. áprilisában kelt szerződés szerint e hulladékokat az oroszországi Mayak-ba szállítanák újrafeldolgozásra.

Újrafeldolgozás: álmegoldás

A nukleáris hulladékok újrafeldolgozása ártalmatlannak hangzó kifejezés, pedig valójában nem sok köze van ahhoz, amit hulladékhasznosításnak hívunk. Az újrafeldolgozás során ugyanis nukleáris hulladékból még több nukleáris hulladékot készítenek. Az újrafeldolgozás csak álcaként szolgál annak a ténynek az eltakarására, hogy 50 évvel az első áramtermelő atomerőmű megépítése után még mindig nincs módszer a radioaktív hulladékok ártalmatlanítására vagy végleges tárolására. Az újrafeldolgozó üzemek állandó forrásai a radioaktív víz- és légszennyezésnek.

Radioaktív hulladék újrafeldolgozása: az uránium és a plutónium kémiai úton történő kivonása az atomerőművek elhasznált fűtőelemeiből.

Fűtőelem: az atomerőművekben hő termelődik hasadóanyagok láncreakciója révén. E hasadóanyagokat cső formájú tokokba töltve használják. Egy-egy ilyen csövet neveznek fűtőelemnek.

Újrafeldolgozás = ködösítés

Az újrafeldolgozást, mint kémiai eljárást a II. Világháború alatt dolgozták ki katonai célokra. Ez az eljárás nyitotta meg a kaput az atombomba elkészítéséhez. Civil célokra (fűtőelem újrafeldolgozás) a 60-as években kezdték el használni ezt a bonyolult és igen költséges eljárást. Manapság az újrafeldolgozáskor keletkező plutóniumtól oly módon szabadulnának meg, hogy beépítik az atomerőműveknek készített fűtőelemekbe. Ezt az újfajta atomerőművi üzemanyagot MOX-nak keresztelték el.

A MOX üzemanyag gyártása és felhasználása is sokkal veszélyesebb, mint a hagyományos nukleáris üzemanyagé. A MOX-ot használó reaktorokban a - fékként működő - szabályzórudak hatékonysága kisebb, ezáltal növekszik egy reaktorbaeset bekövetkeztének az esélye.

További veszély, hogy a plutónium olyanok kezére kerülhet, akik ún. piszkos bombát, vagy akár atombombát kívánnak előállítani belőle.

Végállomás: a természet és az emberi test

Az újrafeldolgozás a nukleáris ipar legszennyezőbb munkafázisa. A franciaországi La Hague-ban működő újrahasonosító üzem naponta körülbelül 1,5 millió liter radioaktív vizet enged ki a La Manche csatornába. Az angliai British Sellafield üzem 9 millió liter radioaktív vizet enged az Ír-tengerbe. Pontos kibocsátási adatok Mayakról nem ismertek, de tény, hogy a környezet állapota sokkal szörnyűbb az előbbieknél.

Orvosiilag bizonyított tény, hogy az állandó sugárterhelés növeli a rák kialakulásának veszélyét a lakosság körében. A leukémia aránya a gyermekek és a fiatalok körében La Hague-ban 3-szorosa, Sellafield-ben 10-szerese az európai átlagnak. Sellafield közelében orvosszakértők plutónium nyomaira bukkantak a gyermekek fogaiban. Minden élő szervezet ki van téve a sugárzás hatásainak. Vadon élő galambok olyan magas szintű radioaktív sugárzással rendelkeznek, hogy a német előírások szerint nukleáris hulladéknak minősülnek.

1 tonna elhasznált fűtőelem feldolgozásakor a következő hulladékok keletkeznek:

- 45 m³ erősen radioaktív
- 150 m³ közepesen radioaktív
- 2000 m³ alacsony radioaktivitású folyékony hulladék
- 5500 kg szilárd radioaktív hulladék
- 0,23 Ci/év radioaktív gáz kibocsátás

MAYAK

a magyar nukleáris hulladékok úticélja Oroszország, dél-urali régió, Cseljabinszk környete

1948 és 1952 között a mayak-i nukleáris üzemóriásból a radioaktív hulladékot közvetlenül a számtalan falu ivóvíz forrását jelentő Techa-folyóba engedték. E módon 124.000 embert tettek ki közepes, illetve erős sugárszennyezésnek. Nukleáris hulladékot eresztettek Nyugat-Szibéria több folyójába és tavába. Az egyik tó a nagy nyári hőségben kiszáradt, és egy szélvihar nagy körzetben szétszórta a szennyezett port. 1957-ben a mayak-i nukleáris üzem egyik hűtőrendszere felrobbant, az ekkor a környezetbe jutó nukleáris hulladék mennyisége megfelel a csernobili baleset általi szennyezés felének. Legalább 272.000 lakos kapott sugárszennyezést a térségben. Néhány helyi lakost ugyan kitelepítettek a szennyezett zónából, de a többséget a hatóságok magára hagyták.

A mayak-i üzem igazgatóhelyettese azt nyilatkozta az orosz kormány küldöttségének: „Nem tudjuk garantálni a Techa-folyó mentén élő emberek biztonságát.“

Vladimir Tchouprov, a Greenpeace nukleáris kampány felelőse: „A Karacsi-tó oly mértékben radioaktív, hogy életveszélyes sugárdózist kaphat az, aki a parton üldögélve tölt el néhány órát.“

2000-ben orosz környezetvédő szervezetek – köztük a Greenpeace - a nukleáris hulladékimport leállítása érdekében indított népszavazási kezdeményezés keretében három hónap alatt 2,5 millió aláírást gyűjtöttek össze. Oroszországban 2 millió aláírás szükséges a népszavazási kezdeményezés sikeréhez. Az orosz kormány egy tollvonással 600 ezer aláírást érvénytelenített a 2,5 millióból a népszavazás megakadályozása érdekében.

Mayak-ba akarja Magyarország elküldeni nukleáris hulladékát újrafeldolgozásra, sőt, egyes információk szerint végső „eltemetésre“!

Tanúvallomás Mayak-ból

Luba óvónő egy mayak-i óvodában: „Azt szeretném, hogy a gyermekek általános egészségügyi állapota sokkal jobb legyen. Több mint a felük beteg, és folyamatos szakorvosi ellátásra szorul. Sokuknak idegrendszeri és keringési problémái vannak, beszédzavarral, vérképzési problémákkal küzdenek. A lányom súlyos szívrendellenességgel született. Soha nem fog kigyógyulni belőle. Nem szabad semmilyen mozgást végeznie. Egyszer már megoperálták a jobb szívkamráját. Tudtuk, nehéz és veszélyes műtét lesz, de beleegyeztünk, hogy ezzel megmentjük a gyermeket. A lányom még mindig nem egészséges. Az orvosok azt mondták, hogy további négy elváltozás van a szívében, amit még meg kell operálni.“

A GREENPEACE követeli:

- a nukleáris hulladék újrafeldolgozásának azonnali beszüntetését,
- a radioaktív hulladékok elhelyezésének tiltását szolgáló nemzetközi egyezmény létrejöttét,
- az elhasznált fűtőelemek szállításának leállítását,
- a nukleáris hulladékok keletkezésének megszüntetését – az atomerőművek bezárása révén.

"KÖRNYEZETVÉDELMI MENEDÉKJOGOT" KÉRT KÉT OROSZ A MAGYAR KORMÁNYFŐTŐL

Úgynevezett környezetvédelmi menedékjogért fordult Gyurcsány Ferenc miniszterelnökhöz két orosz állampolgár, akik magyar környezetvédőkkel közösen demonstráltak kedden a Parlament előtt. Három tüntetőt bevitték az V. kerületi rendőrségre. „Nem kérünk több atomhulladékot!“ - állt a tüntetők tábláján. Egy sugárfertőzött faluból érkezett két beteg orosz állampolgár, egy moszkvai környezetvédő és a Greenpeace magyarországi vezetőinek kíséretében próbált meg bejutni Gyurcsány Ferenchez a csernobili atomkatasztrófa 19. évfordulóján.

A miniszterelnöknek három „ajándékot“ hoztak: falujukból, Muszlimovából származó földet, egy üveg vizet, valamint egy rénszarvas agancsát. Utóbbi sugárfertőzöttségét bizonyítandó, egy elektromos mérőműszert helyeztek el a tárgy mellett. Az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság munkatársai és a tűzoltók kiérkeztek a helyszínre, hogy megvizsgálják a tárgyakat. Az aktivisták szerettek volna személyesen találkozni a miniszterelnökkel, akinek előzetesen megírták kérelmüket a „környezetvédelmi“ menedékjogért. Gyurcsány Ferencet egy titkársági munkatársa helyettesítette, aki ígéretet tett arra, hogy tolmácsolja a tüntetők üzenetét.

„Azért vagyunk itt, mert tudomásunkra jutott, hogy Magyarország és Oroszország ismét tárgyalásokat kezdett a nukleáris hulladékok elszállításáról, holott 1998-ban törvény szerint megegyeztek arról, hogy többet nem hoznak Oroszországba semmilyen káros anyagot“ - mondta a demonstrálók vezetője, Vladimir Slivyan az MTI-nek. Az orosz környezetvédelmi mozgalom, az Ecodefense aktivistája hozzátette: orosz minisztériumi források-

ból tudni vélik, hogy a Paksi Atomerőműből származó, 1500 tonna mennyiségű nukleáris hulladék hamarosan megindulhat Muszlimovába.

A három orosz állampolgárt elvezették a rendőrök, tudomásunk szerint bevitték őket az V. kerületi kapitányságra - mondta az MTI-nek telefonon Weinbrenner Gábor, a Greenpeace magyarországi képviselője, aki kiemelte: szervezetük pusztán csak segített az oroszoknak, nem ők voltak a keddi megmozdulás főszervezői.

„A tárgyak nem tartalmaznak semmilyen veszélyes tartalmú vagy radioaktív anyagot“ - mondta az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság szóvivője az MTI-nek, miután a vegyi felderítőcsoportjuk a Parlament előtt elvégezte a vizsgálatot.

A Greenpeace különben az elmúlt hónapokban kamionos fotókiállítást rendezett a Pakstól Záhonyig vezető vasútvonal melletti településeken olyan, a dél-uráli, atomtemető közeli majaki fényképekből, amelyek szemléltetik az atomtemető, illetve annak sugárszennyezése által az ottani emberekre gyakorolt hatásokat. Csáki Roland emlékeztetett arra, hogy a Moszkvától 1400 kilométerre, a kazahsztáni határnál fekvő üzemben 1957-ben bekövetkezett robbanás bizonyíthatóan 300 ezer embernél okozott maradandó egészségügyi károsodásokat, s legalább ennyi embert kellett a Mayak melletti folyó mellől kiköltöztetni. A 30 fekete-fehér fotóból álló mobil-kiállítást hétfőn adták át Budapesten, majd Csehországban is bemutatják.

(MTI - Budapest)

SÜVÖLTŐ

TIZENKILENC ÉVE TÖRTÉNT A CSEKNOBILI KATASZTRÓFA

Tizenkilenc éve, 1986. április 26-án következett be a volt Szovjetunió területén, az ukrainai Csernobilban a világ eddigi legsúlyosabb atomerőmű-szerencsétlensége.

A Kijevtől 130 kilométerre létesített erőműben 1000 megawattos, ún. könnyűvízes, grafit hűtésű, RBMK típusú, külső szigetelő burkolat nélküli reaktorok működtek. Április 26-án hajnali 1 óra 23 perckor a négyes blokk reaktora ellenőrizhetetlenné vált, s pár másodperc múlva két robbanás vetette szét. A detonáció felszakította az épület tetejét és falait, s tíz napon át égő tűz keletkezett a reaktorban. Nagy mennyiségű radioaktív szennyeződés került a levegőbe, több százszor annyi, mint a második világháborúban Hirosimára és Nagaszakira ledobott atombombák felrobbanása után. A Szovjetunióban a balesetről az első jelentéseket csak két nap múlva adták ki, a Pravda csak május 5-én számolt be először a tragédiáról.

Magyarországot két hullámban érte a szennyezés: az első hullám Csernobiltól észak-északnyugati irányba indult el, Skandinávián, Lengyelországon és Csehszlovákián át érkezett az országba április 29-én, és zömmel az északi, északnyugati részén mosódott ki. A második, nagyobb felhő déli irányba indult, Románián és Jugoszlávián keresztül május 7-én ért hozzánk, ezt az adagot a másnapi esők mosták a talajba. A Magyarországot ért terhelést a volt Szovjetunió kívüli európai mézőnyben enyhe-közepes jelzővel minősítették, ami messze alatta maradt az Alpokban és Dél-Németországban mért értékeknek.

A katasztrófát egy félresikerült kísérlet okozta. A reaktorblokk személyzete különleges biztonsági eljárást akart kikísérletezni egy szimulált vész helyzetben: azt akarták kideríteni, hogy teljes áramkiesés esetén a lassuló turbinák maradvány-energiája elegendő-e a veszély esetére tervezett póthűtőrendszer üzemeltetésére. A kísérlet során a reaktor teljesítményét 20-30 százalékra nyomták le, és minden érvényes előírás ellenére ebben az alacsony, instabil és alig ellenőrizhető teljesítménysávban üzemeltették. A kiszolgáló személyzet számos előírást figyelmen kívül hagyott, ráadásul elfelejtette bekapcsolni a vész helyzetre tervezett póthűtőrendszert.

A balesetet követően az erőmű másik három blokkját lezárták, több, másutt működő, hasonló típusú reaktort leállítottak a Szovjetunióban. Az első és a második blokkot 1986 decemberében újraindították, a negyedik fölé vasbeton-szarkofágot építettek. A felelősség megállapítására indult vizsgálat a baleset elsődleges okát emberi mulasz-

tásban állapította meg, 1987-ben az erőmű vezetőit tíz év börtönre ítélték a biztonsági előírások megsértése, szolgálati beosztással való visszaélés, illetve bűnös hanyagság miatt. Mindazonáltal az atomerőmű tervezési hibáit, illetve hiányosságait már 1986. július 3-án államtitokká nyilvánították. Az erőmű környékéről 36 órás késéssel kezdődtek meg a kitelepítések. 1986 és 1990 között 90 ezer, 1990 és 2000 között 72 ezer főt költöztettek át a sugárszennyezett területekről, sokan önként hagyták el lakóhelyüket. Az erőmű körül 30 kilométeres tiltott Zónát létesítettek a hatóságok. A sugárszennyezetté vált Csernobil és Pripjaty városok helyett a kitelepítettek - de elsősorban az erőmű dolgozói - számára új települést emeltek az erőműtől 50 kilométerre északra, a Zónán kívül Szlavutics néven.

Ma sem lehet pontosan tudni, hány áldozatot követelt a katasztrófa, hányan betegedtek meg vagy haltak meg azóta a radioaktív szennyezés okozta betegségekben. A halálos áldozatok száma 1991-es hivatalos adat szerint 32, 1996-ban 230 volt, akik elsősorban a közvetlenül érintettek: az ott dolgozók, valamint a mentésben részt vevők közül kerültek ki. 1993-ban 3,8 millió, 1995-ben 5 millió ember fertőzéséről beszéltek Ukrajnában, Fehéroroszországban és Oroszországban. A legjobban sújtott terület Ukrajna: itt 12 megye több mint 2300 települését, 50 ezer négyzetkilométernyi területet ért sugárszennyeződés, amelynek következtében 3,5 millióan szenvedtek egészségkárosodást, közöttük 1,5 millió gyermek. 1986-1987-ben sok ezer ukrain lakos vett részt a mentésben, közülük sokakat olyan kóros mennyiségű sugárzás ért, hogy életük végéig orvosi ellátásra szorulnak. Az 1990-es évektől közepétől erős nemzetközi nyomás nehezedett Ukrajnára az erőmű végleges bezárása érdekében. Kijev 1995-ben megállapodott erről az Európai Unióval, s 2000. december 15-én végleg leállították az erőmű még működőképes utolsó blokkját. (A többi már korábban inaktív állapotba helyezték.)

(MTI - Budapest)

GONDOLATOK A KÖRNYEZETI NEVELÉSRŐL 2. RÉSZ

Gyermeinknek ebben a rohanó világban is szükségük van biztos pontokra, „kapaszkodókra” – életükben fontos lenne a ritmus, a Rend. Iskolánkban - a debreceni Waldorf iskolában – a hagyományokhoz hűen Szent Mihály idején „megküzdöttünk a sárkánnyal”, Szent Márton napján tóklámpásaink, sajátkészítésű mécseseink világítottak az esti sötétségben, de a karácsonyi székelylehetemes, az újévi regölés, a kiszeháb elégetése és a gyerekek által festett ill. írott húsvéti tojások sem maradhattak ki az évköri ünnepek menetéből.

A Mérleg havában szőlőt szüreteltünk, búzát vetettünk - „mérlegeltük” a „Tücsök és a hangya” szerepét. Nyáron learattuk, kévékbe kötöttük és keresztbe raktuk búzánkat. Ősszel mesegyűjteményt készítettünk - elmélyülve a dolgok eredetében - a négy őselemlről: a tűzről, vízről, földről, levegőről.

Tavaszi, Tornabarakonyban töltött erdei iskolánk során fokozottan átéljük, megtapasztaltuk ezen elemek milyenségét: a kemence tüzeiben, „fa paraszán” sütöttük az általunk - sokféle lisztből és magvakból - dagasztott kenyeret. A vacsora is többnyire szabad tűzön, bográcsban főtt.

A szél meghozta a vihart: óriási villámcsapás után elment az áramunk - gyertyalángra szorítottunk. A viharral jöttek a nagy esők, bár eleinte vízhiánytól szenvedtünk. Egy ideig nem, később csak bizonyos pontokon volt a faluban, de a gyerekek nagy része ügyesen segített vizet hordani - átélhették, hogy nem „csak úgy”, a mi kényünk-kedvünk szerint folyik a csapból, a hiány takarékosságra intett mindannyiunkat.

A szomszéd faluban megcsodáltuk a víz gyorsaságát is – régen az ott folyó Bódvára építettek vízimalmot.

Év közben a tanteremben is gyakran agyagozunk, mégis élményszerűbb volt Barakonyban, nem az élénk rakott, „kész” agyaggal dolgozni. A gyerekek többsége a földből kézi fúróval bányászta elő az iskolában szürkésbarna, itt sárgás-vöröses színű anyagot, amit aztán a hozzátapadt termőföldtől meg is tisztítottak. S bár a belőlük teremtett éppen kiegészítésre váró állatainkat az eső elmosta, a lényegét látták, ill. megtapasztalták: egyes folyamatokba, az áramlás útjába betekintést nyerhettek.

Szerintem fontos, hogy érintkezési lehetőséget, kapcsolódási pon-

tokat találjunk a felsorolt elemekkel, hiszen sajnos ma az ezekkel való érintkezés sem mindenki számára természetes. Víz folyik a csapból, de az uszodák vízének nincs olyan áramlása, mint az élővizeknek – melyektől a városi, modern ember gyakran indokolatlanul fél. A tűzhelyen pislákoló láng, vagy a gyertya lángja sem „ad annyi meleget”, mint pl. egy tábor tűz: erdei iskolában rendkívül vonzotta őket, a fiúk ügyesen raktak tüzet. A szél sokakat gyakran csak bosszant – „a szemembe fújja a port, összeborzolja a hajam”. Mi lenne nélküle számos növény beporzásával? Szélmalomokkal erejét mi emberek is kihasználjuk.

A teremtett világ sokszínűségének, ill. a természettel való „hagyományos” együttélés felfedezésének, valóban életszerű megtapasztalásának egyik legjobb lehetősége volt a sűrű erdővel borított, élővilágban és néprajzi értékekben, pl. parasztházakban még gazdag Tornabarakony feltérképezése. Debrecen lakosságszámát tekintve élvonalban jár – fontos, hogy ezek a rengeteg ingerrel körülvett, városi gyerekek megtapasztalják, hogy a kis lélekszámú falvakban is létezik sokszínűség, egy átláthatóbb, természetközeli világ. Az alig harminc fős településen „csábító” bolt, műanyag játékok helyett csupa természetes dolog vett körül minket. Túránkon erdőt-mezőt bejártunk, így több vadon élő lényt vagy nyomát láthattuk, hangját hallhattuk, mint a Hortobágy – amúgy szintén sokszínű – pusztáin.

A réteken járva felfedeztük egyes növények gyógyító hatását – a lányok ezek után útifüvet tettek a sánta kutyára is. A látott gyógynövényeket könyvből beazonosítottuk, ezek után festették meg a későbbi iskolai drámanapunkon felbukkanó „gyógynövényárus” terítőjét.

Teremtéstörténet epochán az Édenből való kiűzetés során képzeletben „végigjártuk” a kiűzetés megpróbáltatásait. Őseink barlangját, indián, eszkimó kunyhók és pásztorkunyhók modelljeit agyagból és egyéb más anyagokból már tanórákon elkészítettük. Aggtelken élőben tapasztalhattuk meg, a „bőrünkön érezhettük” (a Cseppkőbarlangba tett túra során) a hideg, nedves termek és a kemencekkel fűtött parasztházak közötti különbséget. A tornabarakonyi népi építészetben még szembesülhettünk a házak antropomorf jellegével is: a helyi parasztházak homlokzatukkal, apró ablakszemeikkel, stb. még tükrözik ezt. Erdei iskolában az „Élet”-ből kelesztett kenyeret tettük házába, a kemencébe.

Erdei iskolák: Hegyek - rónák... erdők – puszták: manapság szinte bármilyen „stílusú” táborhely kiválasztására adódik lehetőség.

Prospektusok özöne, programok tömkelege áraszt el bennünket – nehéz a választás, hiszen ezen a területen is nagy a verseny, sok előnyös ajánlat érkezik: kitűnően felszerelt szálláshely, szervezett programok. Én mégsem cserélném el a parasztházast, vagy sátras, kinti zuhanyzós, „nomádabb” táborunkat semmivel – legalább ennyi „próbatétel” maradjon kényelmes világunkban.

Tóth Judit

SÜVÖLTŐ

KÖZHASZNÚ EGYSZERŰSÍTETT ÉVES BESZÁMOLÓJÁNAK EREDMÉNYKIMUTATÁSA

sorszám a	A tétel megnevezése B	Tárgyév adatok E Ft-ban
1	A. Befektetett eszközök (2.-5. sorok)	43 078
2	I. IMMATERIÁLIS JAVAK	1 136
3	II. TÁRGYI ESZKÖZÖK	41 942
4	III. BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	
5	IV. BEFEKTETETT ESZKÖZÖK ÉRTÉKHELYESBÍTÉSE	
6	B. Forgóeszközök (7. - 10. sorok)	31 704
7	I. KÉSZLETEK	439
8	II. KÖVETELÉSEK	1 392
9	III. ÉRTÉKPAPÍROK	0
10	IV. PÉNZESZKÖZÖK	29 873
11	C. Aktív időbeli elhatárolások	
12	ESZKÖZÖK (AKTÍVÁK) ÖSSZESEN (1.+ 6. + 11. sor)	74 782
13	D. Saját tőke (14. - 19. sorok)	69 782
14	I. INDULÓ TŐKE / JEGYZETT TŐKE	8 987
15	II. TŐKEVÁLTOZÁS / EREDMÉNY	60 450
16	III. LEKÖTÖTT TARTALÉK	0
17	IV. ÉRTÉKELÉSI TARTALÉK	0
18	V. TÁRGYÉVI EREDMÉNY ALAPTEVÉKENYSÉGBŐL (KH. TEV.BÓL)	345
19	VI. TÁRGYÉVI EREDMÉNY VÁLLALKOZÁSI TEVÉKENYSÉGBŐL	0
20	E. Céltartalékok	0
21	F. Kötelezettségek (22. - 23. sorok)	5000
22	I. HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	
23	II. RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	5000
24	G. Passzív időbeli elhatárolások	
25	FORRÁSOK (PASSZÍVÁK) ÖSSZESEN (13.+20.+21.+24. sor)	74 782

Szervezet megnevezése:
E-misszió Természet
és Környezetvédelmi
Egyesület

Szervezet címe:
Nyíregyháza,
Szabolcs u. 6.

2004 év

sorszám a	A tétel megnevezése B	Tárgyév adatok E Ft-ban
1	A. Összes közhasznú tevékenység bevétele (1. + 2. + 3. + 4. + 5.)	84 737
2	1. Közhasznú célú működésre kapott támogatás	30 717
3	a) alapítótól	
4	b) központi költségvetéstől	30 509
5	c) helyi önkormányzattól	
6	d) egyéb, ebből 1%.....	208
7	2. Pályázati úton elnyert támogatás	10 933
8	3. Közhasznú tevékenységből származó bevétel	42 433
9	4. Tagdíjból származó bevétel	267
10	5. Egyéb bevétel	387
11	B. Vállalkozási tevékenység bevétele	0
12	C. Összes bevétel (A + B)	
13	D. Közhasznú tevékenység ráfordításai (1. + 2. + 3. + 4. + 5. + 6.)	84 392
14	1. Anyagjellegű ráfordítások	62 950
15	2. Személyi jellegű ráfordítások	19 002
16	3. Értékcsökkenési leírás	1 173
17	4. Egyéb ráfordítások	856
18	5. Pénzügyi műveletek ráfordításai	402
19	6. Rendkívüli ráfordítások	
20	E. Vállalkozási tevékenység ráfordításai (1. + 2. + 3. + 4. + 5. + 6.)	
21	1. Anyagjellegű ráfordítások	0
22	2. Személyi jellegű ráfordítások	0
23	3. Értékcsökkenési leírás	0
24	4. Egyéb ráfordítások	0
25	5. Pénzügyi műveletek ráfordításai	0
26	6. Rendkívüli ráfordítások	0

sorszám a	A tétel megnevezése B	Tárgyév adatok E Ft-ban
27	F. Összes ráfordítás (D. + E.)	84 737
28	G. Adózás előtti eredménye (B. - E.)	
29	H. Adófizetési kötelezettség	0
30	I. Tárgyévi vállalkozási eredmény (G. - H.)	0
31	J. Tárgyévi közhasznú eredmény (A. - D.)	345
Tájékoztató adatok		
32	A személyi jellegű ráfordítások	19 002
33	1 bérköltség	13 302
34	Ebből: megbízási díjak	0
35	Tiszteletdíjak	0
36	2 személyi jellegű kifizetések	922
37	3 bérjárulékok	4 778
38	B szervezet által nyújtott támogatások	0

b) a költségvetési támogatás felhasználása;

Az Egyesület közvetlen költségvetési támogatást nem kapott

c) a vagyon felhasználásával kapcsolatos kimutatás;

Az egyesület vagyonát nem értékesítette, nem használta fel működési és egyéb kiadások finanszírozására.

d) a cél szerinti juttatások kimutatása;

Az egyesület a Magyar Államtól cél szerinti juttatást nem kapott

e) a központi költségvetési szervtől, az elkülönített állami pénzalaptól, a helyi önkormányzattól kapott támogatás mértéke;

28.814.000 Ft volt 2004-ben a központi költségvetési szervtől, és állami pénzalaptól kapott támogatás. Ez a teljes bevételünk 34%-a

f) a közhasznú szervezet vezető tisztségviselőinek nyújtott juttatások értéke, illetve összege;

Elnök: havi fizetés 2 hónap havi bruttó 75.000 Ft, azaz 150.000 Ft

g) a közhasznú tevékenység rövid tartalmi beszámolója

Lakossági Szemléletformás Program - 2004

A program legfontosabb tevékenysége a lakossági Környezeti Tanácsadó Iroda működtetése Nyíregyházán. E mellett rendszeresen szerveztünk rendezvényeket és utcai akciókat. A programhoz kapcsolódik a SÜVÖLTŐ című folyóirat kiadása, és a Zöldövezet - környezetbarát termékek boltjának üzemeltetése is.

Természetvédelmi Programunk tevékenységei

Az egyesület egyik meghatározó programjának legnagyobb projektje „A réti angyalgöker élőhelyeinek gyakorlati védelme“, mely az Európai Unió LIFE programjának finanszírozásában zajlik.

2004 folyamán elindultak a tájtörténeti vizsgálatok a Nyírségben. Nyíregyházán is aktív munkák zajlottak, melynek keretében természeti területek kutatása történt meg, és javaslatok készültek egyes területek védelmére.

Pompás kosbor monitoring egy 1999-ben indult. Madártani munkák keretében gyűrűzések mellett gyakorlati madárvédelmi munkák (költőládák, odúk kihelyezése) is zajlottak. Kollegáink részt vettek az országos flóra- és vegetációtérképezésben, és agrár-környezetvédelmi tanácsadásban.

Környezeti nevelési program

A 2004-es év újrainduló tevékenysége volt a Pedagógus továbbképzés. E mellett sikerrel zajlottak olyan hagyományos tevékenységeink is mint, a táborok, Erdei iskola, Környezet és természetismereti tematikus szakmai napok szervezése, könyvtár működtetése, Előadások tartása, Természetvédelmi szakkör és Vetélkedők szervezése. Ez utóbbiból legnagyobb népszerűségnek az Internetes vetélkedőnk örvend.

Környezettudatos hulladékgazdálkodás program

A program a gyakorlati tevékenységek mellett nagy lépéseket tett az együttműködések fejlesztése, melynek legjobb példája a Hulladékgazdálkodási kerekasztal szervezése és a Hulladék-kommandó létrehozása. Igen sok szemléletformálással kapcsolatos program zajlott az 2004-ben, mint például a Házi komposztálás népszerűsítése, „Szemétdombi mesék“, KukArt és Zöld Otthon pályázatok, Zöld Herceg kisfilmek, Kiadványok. A hulladékgazdálkodási témakörben is sor került tanár továbbképzésre. Gyakorlati munkáink legszebb példája a Veszélyes hulladék gyűjtések szervezése és a illegális lerakó felszámolások koordinálása. Egy ISPA programhoz kapcsolódva mi végeztük a Hulladékgazdálkodással kapcsolatos szemléletformálás Hajdú-Bihar megyében.

Környezettudatos Fogyasztásért Akciócsoportunk

a legtöbb lépést a Környezetbarát csomagolás népszerűsítésére tette az elmúlt évben, de sor került Bioélelmiszer kampány lebonyolítására, és Ne vásárolj semmit! Nap szervezésére is.

Tisza programok keretében került sor a Tiszta Tisza Túrára, együttműködést szerveztünk a Tisza-menti önkormányzatokkal és határ menti civil szervezetekkel a határon átnyúló környezetvédelmi problémák mérséklésére

Energiagazdálkodással kapcsolatos tevékenységünk közül a Megyei Energiagazdálkodási Koncepció készítése és elfogadtatása zajlott 2004-ben

CSILLAGVIRÁG-SZÁMLÁLÁS A SÓSTÓI-ERDŐBEN

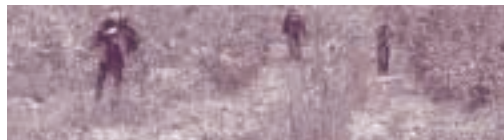

A ligeti csillagvirág (*Scilla vindobonensis*) egyik legkorábbi erdei virágunk, március-áprilisban nyílik. Védett faj, amely hegységeink, domboságaink nedves völgyeiben, valamint kivételesen néhány alföldi folyómenti ligeterdőben fordul elő. Hogy kerül akkor ez a növény a Nyírség homokbuckái közé? Valóban, a nyíregyházi Sóstói-erdőben való előfordulás különlegesnek mondható, akárcsak a többi nyírségi (Bátorliget, Debrecen) lelőhely. A magyarázat az lehet, hogy egykor (jó harmincezer éve) a Nyírség mai területén számos Tisza-ág és mellékág haladt keresztül. A környező területek (Rétköz, Szatmár-Beregi síkság) lesüllyedése után a folyók elhagyták a területet, viszont egykori medreik helyén a nedves buckaközökben, nyírvízlaposokban, kisebb vízfolyások mentén (az Érpatak is ilyen volt hajdan) a folyómentihez hasonló ligeterdei vegetáció egészen az ember megjelenéséig megmaradt. Az elmúlt kétez év erdőirtásai következtében a legtöbb ilyen élőhely megsemmisült, néhány kivételtől eltekintve. A Sóstói-erdő egyes részei is ennek a ligeterdei növényzetnek egyik utolsó maradványát őrzik.

Sajnos a ligeti csillagvirágnak ez a menedéke is komoly veszélyben van. Egyrészt szépsége miatt sokan gyűjtik (ez vezetett csaknem a kipusztulásához a Debreceni Nagyerdőből is), másrészt a manapság általános, igen drasztikus erdőfelújítási eljárások (a vágásterületek kituskózása, a teljes talajelőkészítés) hosszú időre tönkreteszti a termőhelyet és számos egyed pusztulását okozza. Legnagyobb állományát pár évvel ezelőtt érte ilyen megrázkództatás: az idős tölgyes kivágása után a tuskókkal együtt a növény rengeteg példányát eltávolították a területről (hogy mennyit, arról később). Mivel hagymás növényről van szó, az összehordott tuskók között pár évig túlél és virágzik a csillagvirág, de hosszabb távon ezek a példányok pusztulásra vannak ítélve, ha magukra hagyjuk őket.

A veszélyeztetett helyzet miatt az E-misszió Egyesület munkatársai immár három éve figyelemmel kísérik a csillagvirág álló-

mányának alakulását a felújításra került erdőben és annak közelében, egy kisebb érintetlen állományban. 2003-ban megszámloltuk azt is, hogy mennyi növényt toltak el a talajjal együtt a

felújításkor: nem kevesebb, mint 2500 virágzó példányt találtunk a tuskók között! A frissen felújított, ekkor még teljesen kopár erdőrésztelben ezzel szemben ekkor mindössze 220 tövet találtunk. Ez a szám 2004-ben 282-re, 2005-ben 476-ra növekedett. Ez valószínűleg annak köszönhető, hogy a fiatal csertölgytelepítés (a mi szempontunkból egy alig járható sűrű bozót) időközben egyre jobban záródott, jótékony árnyékot borítva az erős fényt és a szárazságot nem kedvelő csillagvirág fölé. A közeli érintetlen erdőállományban a három év alatt közel egyforma eredményt kaptunk (7-800 tő).

Az eddigi tendenciák tehát biztatóak, mégsem ülhettünk karba tett kézzel. A jövőben, a Sóstói-erdő védetté nyilvánításának keretében meg kell találni a módot a kíméletesebb erdőfelújításra, illetve fel kell hívnunk az erdészeti szakemberek figyelmét a veszélyeztetett értékekre egyes beavatkozások előtt. Emellett meg kell oldanunk a területről eltávolított, pusztulásra ítélt növények legalább egy részének visszatelepítését, vagy áttelepítését az erdő bolygatatlan részeire. A ligeti csillagvirág természeti örökségünknek egy olyan része Nyíregyházán, amit nem szabad hagynunk elveszni.

Ha szeretne részt venni a Sóstói-erdővel kapcsolatos természetvédelmi munkáinkban, további információ:

Szigetvári Csaba, E-misszió Egyesület,
Nyíregyháza, Szabolcs u. 6.
Tel/fax: 42/423-818, szcsaba@e-misszio.hu

SZERVEZETÜNK JELZÉSEI

Amikor valaki nagyon megkíván valamit, akkor tulajdonképpen teste jelzi, mely vitaminra, vagy ásványi anyagra van szüksége.

Főképp a kismamák jellemzőjének tartják a „kívánósságot“, de mindannyiunkkal előfordul, hogy nagyon vágyakozunk bizonyos ételek után. Az ínyencségen, az ízlésen és az egyéni kedvenceken túl ez bizony azt is jelentheti, hogy valamire – ami éppen az adott ételben található – nagy szüksége van a szervezetünknek. Ha valaki hosszabb ideig és túlzottan kíván egy bizonyos ételt, az akár betegséget, vagy étrendproblémát is jelezhet. Lássuk, mit miért szeretnénk enni, inni?

Kóla: Koffeinfüggőséget jelez.

Sajt: Aki rendszeresen sajtra éhezik, annak valószínűleg kalcium- és foszfor hiányzik a szervezetéből.

Alma: Az almában kalcium, foszfor, magnézium, kálium található. A szervezet valószínűleg a koleszterin lebontására alkalmas pektint hiányolja, ha almára vágyunk.

Banán: Káliumhiányra utalhat.

Ecetes savanyúság: Sóhiányra utal.

Só: Nátriumhiányra utalhat. Magas vérnyomásban szenvedők gyakran kívánnak sót, ami azonban ront az állapotukon! Mindenféle szempontból hasznos, ha csökkenti sófogyasztását.

Hagyma: tüdő vagy arcüreg problémákat jelezhet.

Csoki: Cukor és koffeinfüggőséget jelenthet, no meg „boldogsághiányt“.

Tej: Kalciumhiányra utalhat. Aki sokat idegeskedik, annak jótékony hatású lehet a tejben található nyugtató hatású triptofán.

Forrás: <http://www.stop.hu>

E-MISSZIÓ NYÁRI TÁBOR 2005.

Idén június 19-én nyitja meg kapuit az E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület nyári tábora. A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet szívébe, Márokpapiba várjuk azon fiatalok jelentkezését, akik szeretik az állatokat és a növényeket, szívesen tartózkodnak a természetben és kíváncsiak a minket körülvevő világ apró részleteire.

Természetvédelmi tábor: Táborunkban a résztvevők erdőt-rétet bebarangolva találkozhatnak a beregi táj változatos, védelemre méltó állat-, növény- és gombarichaságaival.

A nagy kiterjedésű erdők és festői ligetek környezetében egész hétre szóló változatos programokat nyújtunk a résztvevőknek, amelyben a madárgyűrés éppúgy szerepel, mint a terepi kutatások, megfigyelések, túrák, gyógynövény- és gombaismeret, mikroszkópos vizsgálatok, ügyességi játékok, vetélkedők, kézműves foglalkozások, éjszakai vadles, íjászat, röplabdaverseny, asztalitenisz bajnokság.

Kézműves tábor: A rövidebb, könnyedebb természeti kirándulások mellett olyan egyszerű kézműves technikákkal ismerkedhetnek meg a fiatalok, melyek révén maguk is el tudják készíteni ajándékaikat, hazavitt munkáikkal díszíteni tudják otthonukat. Lesz pólófestés, textildekopázs, gyertyaöntés, fali díszek készítése, fűkötészet, ékszerkészítés.

Természetfotós tábor: Egyre több fiatal rendelkezik digitális fényképezőgéppel, melynél nem kerül pénzbe az előhívás, így kevésbé ügyelnek a kép minőségére. Azonban ha jó és látványos fényképeket akarunk készíteni, itt is meg kell komponálni a művet! Természetjárás közben a fényképezés fortélyait szeretnénk megismertetni a táborozókkal.

Kerékpáros tábor: Márokpapiból indulva, csilagtúraszerűen, kalandos biciklizések közepette bekarikázzuk a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet legszebb tájait, kultúrtörténeti nevezetességeit (Bockereki erdő, Báltava, Nyíres tó, Kaszonyihegy, Csaroda, Tákos, Kölcese, Sonkád, Túrístván-di, Vámosatya, Barabás, Szatmárcseke).

Az egyhetes táborturnusok június 19. és július 31. között kerülnek megrendezésre.

Kedvezmények:

- 15 fő felett egy szervező részére az Egyesület állja a költségeket.
- Testvéreknek 500 Ft/fő kedvezmény
- 25 fő feletti létszám esetén a szervező pedagógusnak 10.000 Ft szervezési díjat fizet az Egyesület
- Régi táborozóinknak saját sátorral 14.300 Ft/fő helyett 13.400 Ft/fő
12.800 Ft/fő helyett 12.200 Ft/fő

Technikai információk

A táborok 30-35 fővel működnek. A programról és a felügyeletéről folyamatosan az Egyesület főállású pedagógusai és biológusai gondoskodnak.

Elhelyezés: épületben vagy saját sátorban. Zuhanyozási, tisztálkodási lehetőség és napi háromszori étkezés meleg ebéddel biztosított.

Utazás: Nyíregyházáról előzetes egyeztetéssel felnőtt kíséretet biztosítunk. Természetesen a szülők saját maguk is gondoskodhatnak a táborba való kijutásról.

Tömegközlekedéssel: • Nyíregyháza-Vásárosnamény között vonattal, majd Márokpapig autóbusszal. (a busz a tábortól 200 m-re áll meg)

• Nyíregyháza-Márokpapi autóbusszal. Ez gyorsjárat, és a menetideje másfél óra. Ebben az esetben a falu határában áll meg a járat, ez kb. 1,5 km-re van a tábortól. A csomagok beszállítását meg tudjuk oldani.

Autóval: Nyíregyháza-Vásárosnamény-Márokpapi a 41-es úton közelíthető meg, melyről Csaroda után 2 km-re kell letérni jobbra. A tábor a falu végén a Kossuth u. 111 sz. alatt található.

Fizetés: történhet csekken, átutalással, vagy Egyesületünk irodájában személyesen. A jelentkezést csak előleg befizetése esetén tudjuk elfogadni, illetve véglegesíteni. Ez házban alvás esetén 5000 Ft személyenként, saját sátorral 3000 Ft személyenként.

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

További felvilágosítás és jelentkezés:

E-misszió Természet- és Környezetvédelmi Egyesület, Szóke Zsuzsa, E-mail: szokezs@zpok.hu
<http://www.e-misszio.hu>

4400 Nyíregyháza, Malom u. 18/a.
Tel/fax: 42/504-403, 423-818

Turnusok:

1. Június 19 - 24. (6 nap 5 éjszaka)
természetvédelmi tábor
2. Július 03 - 09. (7 nap 6 éjszaka)
természetvédelmi és fotós tábor
3. Július 10 - 16. (7 nap 6 éjszaka)
kézműves tábor
4. Július 17 - 22. (6 nap 5 éjszaka)
természetvédelmi tábor
5. Július 25 - 31. (7 nap 6 éjszaka)
kerékpáros tábor

SÜVÖLTŐ

GÉNMANIPULÁCIÓ-MENTES MAGYARORSZÁGOT!

2005. április 19-29. között lezajlott a Magyar Természetvédők Szövetségének (www.mtvsh.hu) országos kampánya, a „Génmanipuláció-mentes Magyarországot!” akcióhét. A kampány jelképe egy 6 méteres „gépiskált” óriásparadicsom, melyet összesen 9 településen láthattak az érdeklődők, felhívva a figyelmet haszonnövényeink genetikai úton történő módosításának veszélyeire. Nyíregyházán május 21-én állítottuk fel a paradicsomot a Kossuth téren, mely sok igazán érdeklődő embert vonzott, és az időjárás viszonyosságok ellenére is több, mint kétszáz aláírást gyűjtöttünk. A petícióban kérjük Nyíregyháza önkormányzatát, nyilvánítsa a város területét génmanipuláció-mentes övezetté, és ennek érdekében ne engedélyezze területén a génmódosított növények termesztését, valamint a génmódosított összetevőket tartalmazó élelmiszerek forgalmazását.

Szerettük volna általános és középiskolásokhoz is közelebb vinni ezt a nem könnyű témát, ezért felkértük Veisz Jánost, a Biokultúra Egyesület Nyíregyházi Csoportjának vezetőjét egy előadás megtartására, „Veszélyesek-e a génzezelt termékek?” címmel. Az együttműködésért ezúton is szeretnénk köszönetet mondani!

Bertolt Brecht:

A kivétel és a szabály

(Hajnal Gábor fordítása)

Nyomatékosan kérünk, ne higgyétek,
Hogy természetes az, mi mindennapos!
Mert e korban, a rendszerezett rendellenység,
Terüsterő erőszak, embertelen emberség
E véres zűrzavarában semmit se mondjunk
Természetesnek, ha nem akarjuk,
Hogy örökérvényűnek tekintessék.

Lívia

A KULISSZÁK MÖGÖTT...

Genetikai módosításkor egy kívánt új tulajdonságot egy más fajból, annak örökletes tulajdonságot hordozó génjének átültetésével viszik be az új fajtába. Ez csak művi úton állítható elő, a természet ezt reprodukálni nem tudja; ugyanakkor öröklődik az utódokra.

Minden akkor kezdődött, amikor a XX. század közepén két tudós felfedezte a DNS szerkezetében a genetikai kódot, megismerve ezáltal az öröklődés folyamatát. Az azóta eltelt évek alatt, a tudomány fejlődésének köszönhetően eljutott odáig az emberiség, hogy a genetikai információkat gyakorlatilag szinte bármely szervezetből átviheti egy másik szervezetbe. Ezt a technikát megismerve egyre több nagyvállalat támogatja a kutató laboratóriumokat, meghatározva ezzel a kutatások irányát, de főleg célját: számukra ez egy olyan pénzbefektetési lehetőség, amelyben minél hamarabb szeretnék befektetésük eredményét, a profitot viszont látni, ezért az érdekelt cégek ezeket a mesterségesen kiegészített génállományú életformákat igyekeznek elterjeszteni, és szabadalmi oltalom alá eső árucikké tenni. Jelenleg a világ vetőmag-előállításának és forgalmazásának kb. 30%-a majd' egy tucat nagyvállalat kezében összpontosul: Monsanto, Merck, Asgrow Agronomics, Calgene... Tevékenységükben magukat az emberiség megmentőiként tüntetik fel, szépen hangzó eszméikkel akarják elfedni előlünk az egyetlen valós indokot, a tőkefelhalmozást. Vizsgáljuk meg a GMO-val (genetikailag módosított szervezetek) kapcsolatban felmerülő problémákat.

Nincsenek megnyugtatóan tisztázva a biotechnológiával kapcsolatos alapkérdések és az ebben érdekelt cégek a felelősséget a társadalomra hárítják. A technológia alkalmazása visszafordíthatatlan következményekkel jár, amelynek a hatása alól senki nem tudja magát függetleníteni és ameddig ezt a biztonságot nem tudják megnyugtatóan garantálni, addig az elővigyázatosság alapelvét kellene követnünk, mint az egyetlen elfogadható utat: ameddig bármely termék biztonsága kérdéses, addig azt nem lenne szabad forgalmazni.

De nem lehet elmennünk az egészségünket érintő kérdések mellett sem. Sajnálatos módon a genetikai kísérletek folyamán erre a kérdésre már kevesebb hangsúlyt fektetnek. Pedig lehetséges kockázati tényezőként kell számolnunk a humán

toxicitással, amely azt jelenti, hogy a génmódosított élelmiszerek hatására új, módosított génstruktúrával rendelkező bélbaktériumaink jönnek létre. Erősödnek a kórokozók a szervezetünkben, miközben maga az ember gyengül.

Az ökológiai hatás egyelőre még felmérhetetlen, de az már biztos, hogy a genetikailag módosított élelmiszerek gyártása idegen gének talajba juttatását teszi lehetővé, amely megváltoztatja a talajbaktérium flórát, ezáltal tulajdonképpen a biológiai egyensúlyt kimotoztatja a helyéről. Az újabb géneket tartalmazó nemes növények génállományát átjut a vad fajokba is, ezáltal úgynevezett szupergyomok jönnek létre. A szupergyomok veszélyeztetik a rovarvilágot, a kártevők világát, a madárvilágot és a teljes flórát és faunát. A genetikailag manipulált növények által olyan monokultúrák jönnek létre, amelyekben a biológiai sokféleség - amely egy terület stabilitását adja - erősen lecsökken.

Szólni kell még azokról a gazdasági folyamatokról is, amelyek hazánk, azon belül egyes települések, régiók stb. versenyképességét is csökkenthetik. Az Uniók felmérések azt mutatják, hogy a lakosság idegenkedik a genetikailag manipulált termékektől és az olyan esetekben, amikor ez fel volt tüntetve a csomagoláson, elfordultak azoktól. Amint a hazai termelésbe bekerülnek ezek a módosított növényfajták, abban a pillanatban elveszithetjük a bizalmat az unió vetőmagpiacán. Mindemelllett a természetközeli és biogazdálkodást folytató gazdaságok nem lehetnek biztosak abban, hogy a terményeik nem fertőződnek-e meg. Ennek kivizsgálása minden esetben súlyos költségterhet jelentene. A másik veszélyt az jelenti, hogy ezeket a módosított fajtákat szabadalmi jogok védik, így csak ezen díjak megfizetése után juthatna hozzá a gazda a vetőmaghoz.

A képlet itt is ugyanúgy működik, mint bárhol másutt: alkoss egy problémát, amelyre azután találd is meg a választ és felejtsd el azt, hogy ez a probléma nélküled nem is létezne. Amikor a teremtés koronája meghasonul önmagával és Napóleont játszik; amikor módosul a perspektívánk és már nem találjuk a helyünket, már nem tudjuk, hogy a rács melyik oldalán állunk. Ahogy Dr. Pusztai Árpád mondta: „Tudás csak etikával együtt eredményezi a jó hatalmát.”

Fridrik Imre

REKLAMÁCIÓ

*(avagy mit miért veszünk meg,
a reklámoknak bála)*

Rossz arcok és jópofák

Foglalkoznunk kell a fenti cím alatt azokkal a szimplának tűnő esetekkel is, amikor valaki önmagával kellett adott portékát, másképp mondva, (el)adja hozzá a képét. A magakelletés persze itt nem abban a megszokott értelemben értendő, hiszen éppen a másét kellett a maga arcával, de hát ez már a haszon szemszögéből úgysem különösebben fontos. A lényeg, hogy a befogadóban összekapcsolódjon arc és áru, s egy idő után ne is lehessen őket szétválasztani, esetleg műtői úton. Illetve, mikor már megszolgált jutalmáért az arc viselője, hogy ne mondjam, tulajdonosa, új márkával nőhet össze, elősegítendő egy egészen új termék sikerét, tehát fogyását. És ez így mehet, míg az arc el nem kopik teljesen, illetve már annyi mindennel össze nem nőtt, azaz össze nem kapcsoltuk, hogy azt se igen tudjuk, hol áll éppen a feje...

Érdekes amúgy, hogy a potenciális arcárusok – akiknek genetikai, illetve ma már nem ritkán műtői úton létrejött vonásai sokat érnek az arcpiacon – sokszor szégyellik ezen kis reklámcéli közbenjárásukat. S adott esetben szerződésben kötik ki, milyen „hatókörzetben” forgalmazhatják a képmásukkal kínált akármit. Igen, pletykalapokból ismert eset, hogy a Távols-Keleten ugyancsak csillagként csillogó, és szappantól luxusautóig sok mindent népszerűsítő hollywoodi elit csakis úgy járul hozzá arc-bőre képletes és sorozatos lenyúztatásához, ha garanciát kaphat arra, hogy szomszédja – tudjátok, a Beverly Hillsen – nem ismer rá a következő héten, mint „fékezett habozású mosóporügynökre”. Ez ugyanis meglehetősen kínossá tud válni, amikor az úgynevezett sztárgázsi kikalkulálására kerül a sor, és erről a szomszédról kiderül, speciel egy pófátlan producer...

Aztán ott vannak az egyszerűbb, megélhetési ön(f)eladások, ahol a színész szakmát választó valójában nem is igen választhat a lehetőségek közül. Jószerivel örülnie kell, ha rámutatnak, rá gondolnak. Színészeink legjava persze valami régről maradt büszkeségből, vagy csak a hollywoodi kollégákra jellemző józan megfontolásból ellenáll a kísértésnek, és a felmerülő kockázatokra és mellékhatásokra gondolva hallani sem akar az ilyenfajta megkeresésekről. Azért akadnak így is bőven, akik a könnyebb(nek látszó) utat választják, és végül kimondják a boldogító igent. Egy kurtizánokról költött közhely szellemében viszont onnantól nincs pardon, kecmec és finomkodás: a „gazdát cserélt” arc, beadott derék megkezdte kamatoztatni a befektetett rengeteg pénzt. ...És akkor majd jöhet az unokáknak való magyarázkodás – ami feltételeznél, persze, hogy egyszer megkomolyodjon a világ, s ráismerjen korábbi tévútjaira. (Ahogy mi is ki tudjuk már nevet-

ni magunkat, a drágalátos szülőket, miként aszisztáltunk, mozdultunk egyszerre a rendszerrel ama május elsejei felvonulásokon – nem beszélve az archívumokból ugyancsak mostanában előkerülő titkosügynök-képző oktatófilmekről, más groteszk kordokumentumokról.)

Hogy mikor jön el ez a pillanat - amikor kínossá válik, teszem azt, a színész szendvicsemberi szereplése, főműsoridőben történő tündökletes elbukása -, az persze erősen kérdéses a pillantról érdekek korában. Hiszen a szemem előtt színművészé érlelődő szolnoki srácok közül (háromból) kettő már a világot jelentő deszkák előtt kipróbálta a világtalanságot jelentő képernyőt (egyikük a tetejében még költőnek is vallja magát – ehhez képest a Cora nevű óriásbazar pénzköltőt próbálja szaporítani a szájába adott szlogenekkel). Ami meglepőbb, hogy mostanra a komplett alternatív színjátszás, vagy mondjuk úgy, a másodvonal is bekerült a kerítők hálójába. Pontosabban ez nem is most kezdődött, hiszen a Vodafone már évek óta csak velük dolgoztat. (Kérdésként teszem fel: szerintetek például nem az uristen@menny.hu című filmcsemege főhőse és egyik alkotója tűnik fel a Pannon GSM kisapákról költött új klipjében?) Gondolom, arra törekszenek ezzel marketingeseink, hogy – ismeretlenségük, illetve csak bizonyos, nagyon szűk körben meglévő ismertségük folytán – utcáról behívott átlagembereknek tűnhessenek ők az utcáról tévéikhez hazatérő átlagemberek szemében. A megrendelő részéről természetesen duplán is érthető ez a hozzáállás, hiszen velük mégsem kell az elejéről kezdeni ezt a kamera előtti dolgot, de parancsra mosolyogni és gombnyomásra sírni minimum megtanították a nagyhírű tanodák az igénybevett emberi nyersanyagot.

Cserhalmi művész úr CIB-bankos mélyrepülése és járulékos meghurcoltatása azért jelzi, nem fenéig tejfel a szendvicsemberélet, a publikum jobbérzésű része legalábbis fintorog. Ahogy a Quimby zenekar feltétlen híveinek – köztük jómagamnak - is másképp cseng fülemben ugyanaz a taktus, mióta Líviusz úrfi – megcsalván dobkollektíváját, mikrofonját és az abba összehordott „mondanivalóját” – a HVB nevű másik hárombetűs bankhoz kötötte életét. Jó, az „életemet és véretem” itt csak „énekeket és képemet” felkiáltásként hangozhatna el, ha egyáltalán volna, aki elhangoztassa. De hát a teljesen természetes dolgokat nem szokás szóvá, pláne közhírré tenni, s ma ilyennek számít ez az „üzletszerű kéjelgés”, fékezhetetlen habzás. Hiszen a mindehhez dukáló kor is ilyen szappanillatú szörnyűség – szemben a szómba kevert lábszagú előzményekkel. És tudjuk történelmünkben, kiszelöltetni a Kárpát-medencét soha nem sikerülhetett külső segítség nélkül – ahogy más által került az orrunk alá az illat is, ami valameddig fogva tart...

Técsi Zoli

OLVASÓI LEVÉLHULLÁS

Tisztelt Misszió!

Én egy átlag magyar Sanyi vagyok, tehát, ha lehet választani egy pohár tokaji és egy levélírás között, én rendszerint az előbbit választom. De most nem rendszerint van.

Különleges számomra ez a tavasz és most nem is annyira a pápa távozására gondolok. A kényes ügy tavaj kezdődött, amikor szervezetekben felszámolódtott az egyik nagyszállási illegális szemétkerakó. Ez a laktanya (vagy mi) kapujánál teljesített szolgálatot és északi szélben ellátta az egész legelőt fóliacafatokkal. Egyik nap (micsoda nap volt) azt láttam, hogy nem látom a szemétkerakót kis telkemről, ami a legelő túloldalán van. Természetesen nem hittem a szememnek, de távcsővel is csodát láttam. Örömben égbe hajigáltam volna műbőr sapkámot, de nincsen műbőr sapkám sem, többek között.

Később gondolataim borongóssá váltak, hiszen a népszokás szerint egy hónap múlva már nagyobb kupac szokott „képződni“ mint a régi. ÉS NEM! Talán mégiscsak érdemes élni! Beindult az agyam és arra kezdtem gondolni, hogy esetleg emezen az oldalon a Kállói út mellett a 7-es kilométer táblától 25 méterre balra letérő Y elágazás szeméttel is el lehetne tüntetni valahogy. Reményre ad okot az is, hogy a mutánsok ősz óta nem hoztak

újabb névjegyet. Persze lehet, hogy közrejátszik az is, hogy elhintettem: ha megtalálom az illető mutáns, akkor két feljelentés is megy a rendőrségre egyidőben. Én szemétkerakóért jelentem fel, ő meg engem súlyos testi sértésért. A lényeg: ennyi szemétkerakót már egyedül nem bírok összeszedni. Tavalay próbáltam konténert szerezni, de nem sikerült. Kellene a segítségetek, mielőtt a gaz benövi az egészet. A baj az is, hogy van itt egy árok, tehát ez egy vízgyűjtő terület, ami azt jelenti, hogy a talajvíz is szennyeződik megoldás hiányában.

Tisztelettel: Nyilas Sándor

II. Fenyegetés

Nagyon felhívom annak a személynek (vagy személyeknek) a figyelmét, aki környezetbarát, esetleg természetvédő, vagy még ráadásul e-missziós tag is és a házam környékén megjelenik, amikor én is ott vagyok, könnyen azon kaphatja magát, hogy megkínálom egy-két pohár valódi tokaji borral!

- állagsanyi-

Az esőről meg eszembe jutott egy szösszenet. Hátha befér a Sűvöltőbe.

Szerkesztő megjegyzése: természetesen, hogyme férne bele...

Miért szeretem az esőt?

Kiss Virág 2. a. osztályos tanuló dolgozata

Én azért szeretem az esőt, mert az eső vizet tartalmaz és a virágoknak szükségük van vízre. Meg azért is szeretem az esőt, mert az emberek olyankor bent maradnak a házakban és ez az egész világnak csak jól jön.

Esőben a vadász bácsik nem mennek ki az erdőbe lelőni a maradék vadakat, akik még nem pusztultak ki nyugalmas élőhely hiányában.

A zivatar megakadályozza a mozgássérült bácsikat, hogy bógó rotakapájukat ide-oda húzzák-tolják százöles telkükön. Csak mozgássérültek lehetnek, ha képtelenek ilyen kis kertet felálni ásóval.

Ha esik, Zoli bácsi sem viszi ki a faszor végébe azt az öreg kanapét, amit már ki is készített az utánfutóra, csak nem akarja, hogy az öltönye vizes legyen. Pedig több öltönye is van, mert magas a beosztása és egyeteme is van neki.

Amikor meg nagyon esik, a szomszéd bácsi képtelen begyűjtani a szemétkerakót az udvarán.

Sajnos, ha csak kicsit esik, akkor sikerül neki és ha nem sietünk becsukni az ablakot, akkor mindenünk büdös lesz és kormos, mert a szomszéd bácsi tejes zacskót és gumidarabokat is szokott égetni.

Az eső táplálja és védi a természetet, amire annak nagyon nagy szüksége van olyan ellenséggel szemben, mint az ember.

Bárcsak mindig esne!

Megjelent az Autóírtó magazin első száma! Azoknak, akik autózhatnak, azoknak, akik biciklizhetnek!

Környezet- és természetvédőknek kellemes olvasást!

<http://csipcsirip.freeblog.hu/Files/autoirto>

**A TANÁCSADÓ
IRODA**

ELÉRHETŐSÉGE:

Telefon/fax: 06-42/423-818
Személyesen vagy levélben:
4400 Nyíregyháza,
Malom u. 18/a.

E-mail: emisszio@zpkok.hu
www.e-misszio.hu

NYITVA TARTÁS:

Hétfő - Péntek: 8:00-16:00-ig

15
SÜVÖLTŐ

E-misszió